

راه های رسیدن به عدالت از منظر آیات و روایات

فصل اول
در بیان فضیلت

راه‌های اصلاح جامعه و محقق ساختن عدالت و از بین بردن ستم و مقاومت در برابر شر و فساد، از نظر اسلام در سه موضوع منحصر است: نخست، وسایل دعوت و ارشاد، یعنی ایراد خطبه‌ها و مواظظ و نوشتن مقالات و تألیفات که روش بسیار پسندیده و شریفی است و خدای تعالی به این روش اشاره کرده و فرموده است: «ادع الی سبیل ربک بالْحِکْمَهِ وِالمَوْعِظَهِ الْحَسَنَهِ و جادلهم بالتی هی احسن، [مردم را] با حکمت و اندرز نیکو به راه پروردگارت دعوت کن و یا آنان به نیکوترین شیوه به بحث [و مجادله] بپرداز، یقیناً پروردگارت به کسانی که از راه او گمراه شده‌اند و نیز به راه یافتگان داناتر است.» و نیز فرمود: «ادفع بالتی هی احسن فاذا الذی بینک و بینه عداوة کانهُ ولی حمیم، [بدی را] با بهترین شیوه دفع کن. [با این برخورد متین و نیک] ناگاه کسی که میان تو و او دشمنی است، [چنان شود] که گویی دوستی نزدیک و صمیمی است.» دوم، وسایل مقاومت مسالمت آمیز و سلبی، مانند متحدشدن علیه فساد و دوری جستن از مفسدان و قطع روابط اقتصادی با آنان و همکاری نکردن با ستمکاران و شرکت نکردن در اعمال و حکومت آنان است. «و لا ترکوا الی الذین ظلموا فتمسکم النار و لا تتخذوا الیهود و النصارى اولیاء، به این طریقه اشاره می‌کند که البته در قرآن کریم از این نوع آیات بسیار است. در میان غیرمسلمانان نیز کسانی معروف به طرف‌داری از این رویه شده‌اند. مثل پیامبر هندی، یعنی بودا و حضرت مسیح و گاندی و حتی ادیبی مثل تولستوی. سوم، قیام مسلحانه و جنگ است که اسلام این را نیز پیشنهاد و در مواردی دستورش را صادر کرده است. پس اسلام هر سه روش را (هرکدام در جای خود و به‌موقع خودش) صحیح دانسته و به تدریج به کار بسته است. روش نخست، موعظه حسنه و دعوت سالم است. اگر دشمن از این راه تسلیم نشد و دست از ستمکاری برنداشت و همچنان به فساد انگیزی و استبدادش ادامه داد، طریقه دوم را به کار می‌گیرد، یعنی قطع رابطه، آن‌هم به‌دو روش، یا مسالمت‌آمیز یا به‌نحو قهر و همکاری نکردن با دشمن و دشمن را به رفتار خودش و گذار کردن. اگر از این راه به‌زانو درآمد و حاضر شد دست از ظلم خود بردارد که هیچ، ولی اگر حاضر نشد، نوبت به طریق سوم می‌رسد که عبارت است از قیام مسلحانه، زیرا خداوند به‌هیچ‌وجه به ظلم ظالم رضایت نمی‌دهد و کسانی که در برابر ظلم اوساکت می‌نشینند، شریک ظلم او هستند. اسلام دعوتش را با شمشیر نمی‌گستراند، زیرا عقیده و ایمان چیزی نیست که با زور و شمشیر در دل‌ها قرار بگیرد. دل‌ها فقط در برابر حجت و برهان خاضع می‌شوند. اگر اسلام دست به شمشیر زده، فقط برابر کسانی بوده است که در خودداری از ظلم و فسادشان به آیات و برهان‌ها قانع نشده‌اند و پیوسته خواسته‌اند سنگ در سر راه دعوت به‌حق بیندازند. اسلام در این گونه موارد شمشیر نمی‌کشید که آنان را به‌سوی دین بخواند، بلکه می‌خواست شر آنان را دفع کند. قرآن می‌گوید: «قاتلوهم حتی لا تكون فتنة.» پس قتال با کفار برای دفع فتنه آنان بود، نه برای آنکه آنان به‌دین خدا معتقد شوند.

برویم تماشا

روضه منوره علی بن موسی الرضا(ع)

«خوب است بدانید که تا حدود ۴۷۰ سال قبل، چیزی به‌نام ضریح مطهر وجود نداشت و به‌جای آن، صندوقی چوبی باروکشی از نقره روی مرقد امام رضا(ع) قرار داده‌بودند، کتاب‌های تاریخی این‌طور می‌گویند. اولین بار شاه‌تهماسب یکم، حدود سال ۹۳۰ خورشیدی ضریخی از جنس چوب باروکش نقره برای مرقد مطهر ساخت که در روضه منوره نصب شد و این شد نخستین ضریح مطهر حرم‌وضی. پنجاه سال بعد، زمان شاه عباس یکم صفوی، به‌دستور شاه‌ضریخی با فولاد جواهردار جایگزین آن ضریح شد. این دومی تادوران شاهان قاجار اقبالش بلند بود و ماند و فتح‌علی شاه‌دری جواهرنشان رویش نصب کرد. اگر بخواهید این ضریح را ببینید، کافی است به‌موزه حرم سر بنزید. بعدتر در زمان جانشین نادر، ضریخی دیگر به‌نام «مرصع نادری» ساخته می‌شود. این ضریح کوچک‌تر از ضریح صفوی بود و به‌همین دلیل ضریح جدید را به‌داخل ضریح قبلی می‌برند و روی مرقد مطهر نصب می‌کنند تا سال ۱۳۳۶ خورشیدی که طرح نصب ضریح جدید به‌دلیل فرسودگی ضریح قبلی و همین‌طور آسیب دیدگی ساختمان سرداب کلید می‌خورد. طراح این ضریح، حاج محمدتقی ذوفن از هنرمندان اصفهان بود. این ضریح چهار متر و پنج سانتی متر طول و سه متر و شش سانتی متر عرض داشت و برای آن چهارده دهانه به‌نیت چهارده معصوم(ع) طراحی کرده‌بودند. نصب آن که به‌ضریح «شیر و شکر» مشهور بود، در زمستان ۱۳۳۸ آغاز شد و در ۲۲ بهمن همان سال به پایان رسید. ضریح شیر و شکر تا سال ۱۳۷۹ و هنگام نصب ضریح سیمین مهمان روضه منوره بود و حالا در موزه حرم نگهداری می‌شود. هنوز به‌اثر دست‌هایی فکر می‌کنم که از چهارصد و خرده‌ای سال قبل تا امروز به‌امید مسح ضریح به سمت مرقد درازی می‌شده‌اند، دست‌هایی که حتماً بدشان نمی‌آمده است حدود چهارصد و خرده‌ای سال قبل به‌دنیا آمده بودند تا به‌سبک زیارت آن‌طور که در مفاتیح آمده است، وقت رسیدن دست‌ها را روی مرقد بگذارند و صورتشان را به‌سنگ بچسبانند. در این شماره با ذکر روضه منوره امام هشتم(ع) مولی و سرور ما اهالی مشهد، آخرین زیارت و دیدارمان را با شما به‌پایان می‌رسانیم. در زیارت هایتان از ما یاد کنید.

بردار و بخوان

شموس الطالعہ

شرح زیارت جامعه کبیره

از عمیق ترین و زیباترین دعا‌های موجود و به‌جامانده برای ما، زیارت جامعه کبیره است. از بهترین شروچی که بر زیارت بسیار غنی جامعه کبیره نوشته شده است. تألیف سیدحسین همدانی درودآبادی است؛ فقیهی عارف و وارسته که از دامان بزرگانی مانند میرزای شیرازی و ملاحسین قلی همدانی سال‌ها خوشه‌های معرفت چیده و معارف بلند زیارت جامعه کبیره را با استناد به آیات و روایات و برهان‌های استوار شرح و تبیین کرده است.

۴شنبه
۱۴۰۱
۷ شهریور
۱۳۸۱

۱۴

و به پیمانی که با من بسته‌اید وفا کنید تا من نیز به پیمان شما وفا کنم.

سوره بقره، آیه ۴۰
ترجمه آیت ... مکارم شیرازی

در گفت وگویی حجت الاسلام والمسلمین پاک نیا با شهرآرا مطرح شد

اهمیت زیارت اماکن مقدس در سیره رضوی

ساحل کریمی

گفت و گو

زیارت ائمه اطهار(ع) و حتی اندک زمانی در مسجد النبی بودن یا نمازگزاردن رودرروی خانه خدا در مسجدالحرام آرزوی هر مسلمانی است. بی‌شک حضور در اماکن مقدسی که محل رفت و آمد فرشتگان و نظرکرده خداوند سبحان است، بهترین ساعات از عمر انسان است. بدون اینکه دریغ از دست رفتن عمر در این اماکن برود، اما آنچه در این موضوع مهم است، شنیدن اهمیت زیارت اماکن مقدس از بیان وزبان یک معصوم، بزرگی مانند امام رضا(ع) است. استاد حوزه و معارف دینی در گفت وگو با شهرآرا از بیانات شیوا و شیرین امام رضا(ع) چند روایت درباره چرایی اهمیت زیارت اماکن مقدس توضیح داده که در ادامه متن آمده است.

تکریم مرقد امام هشتم(ع)

در احادیث و روایاتی که از امام رضا(ع) در منابع معتبر آمده است، نکات زیادی درباره اماکن مقدس و آداب آن‌ها آموزش داده شده است که در بین این همه روایت معتبر شاهد تأکید امام هشتم بر زیارت مرقد شریف خود ایشان هستیم. به‌عنوان مثال امام رضا(ع) در زمان حیات مبارکشان با روایات متعددی شیعیان را از اینکه مرقد مطهرشان در کجا خواهد بود، آگاه ساخته بودند و شیعیان را از اهمیت و احترام به این مکان مقدس روشن کرده‌اند. مرحوم شیخ صدوق در کتاب «عیون الاخبار» می‌فرماید: امام رضا(ع) پس از اینکه از نیشابور به توس سفر کردند، در آنجا در کنار قبر هارون الرشید (که نزدیک مرقد امام رضا(ع) است) اشاره کردند و با دست مبارک خطی به یک سمت مرقد کشیدند و گفتند این مکان تربت من است. در اینجا مدفون خواهیم شد و به‌زودی خدا این مکان را محل رفت‌وآمد شیعیان و دوستانم قرار می‌دهد. نشان دادن مرقد مطهر امام در زمان حیات ایشان نشان دهنده اهمیت این مکان است که خود امام رضا(ع) ما را از این موضوع آگاه

امام رضا(ع) تأکید داشته‌اند که این مکان مقدس باید همواره پر از جمعیت باشد و شیعیان در مشهدالرضا در رفت و آمد باشند تا این مکان تکریم شود

که نزدیک مرقد امام رضا(ع) است) اشاره کردند و با دست مبارک خطی به یک سمت مرقد کشیدند و گفتند این مکان تربت من است. در اینجا مدفون خواهیم شد و به‌زودی خدا این مکان را محل رفت‌وآمد شیعیان و دوستانم قرار می‌دهد. نشان دادن مرقد مطهر امام در زمان حیات ایشان نشان دهنده اهمیت این مکان است که خود امام رضا(ع) ما را از این موضوع آگاه

و به پیمانی که با من بسته‌اید وفا کنید تا من نیز به پیمان شما وفا کنم.

سوره بقره، آیه ۴۰
ترجمه آیت ... مکارم شیرازی

در گفت وگویی حجت الاسلام والمسلمین پاک نیا با شهرآرا مطرح شد

هر که در مجلسی بنشیند که در آن یاد ما (اهل بیت) زنده می‌شود، قلبش در روزی که قلب‌ها می‌میرند، نمی‌میرد.

امام رضا(ع)
وسائل الشیعه، ج ۴۴، ص ۲۷۸

حدیث

فرمودند: این دو مکان مقدس را تکریم کنید، ضمن اینکه در مناظراتی که حضرت بار رؤسای ادیان الهی داشتند، به این موضوع اشاره کردند که مکه مکرمه، مدینه النبی، بیت المقدس و طور سینا مکان‌های مقدسی هستند که باید مورد تکریم پیروان ادیان الهی و مسلمانان قرار بگیرند. نمازخواندن در مسجدالنبی و مسجدالحرام برابر با هزار رکعت نماز است. زیارت قبور ائمه هدی با شفاعت در بهشت مساوی است. امام رضا(ع) دارند مرقد همه ائمه نیز روایت‌های متعددی درباره مرقد همه ائمه در این مکان‌ها مدفون هستند، بی‌گمان کسانی که با رغبت و علاقه به زیارت ایشان و باورداشتن به آنچه ما را بدان ترغیب کرده‌اند، ائمه اطهار(ع) را زیارت کنند، امامان شیعه نیز آن‌ها را در روز قیامت شفاعت خواهند کرد.

فرات زیارت کند، مانند کسی است که خداوند را در بالای عرش زیارت کرده است. همچنین، از امام رضا(ع) درباره زیارت کاظمین روایت شده است که فرمودند: پاداش کسی که پدرم را در کاظمین زیارت کند، بهشت است. امام رضا(ع) بر این موضوع تأکید می‌کنند که حتما پدر بزرگوارم را زیارت کنید، چرا که آثار و برکات زیادی برای شمار زندگی به دنبال دارد. ضمن اینکه این مکان را بسیار تکریم کرده‌اند. حسن بن علی و شاء ذکر کرده است که از حضرت ابوالحسن الرضا(ع) شنیدم که فرمود: برای هر امامی برگردن دوستان و شیعیانش پیمانی است و از جمله شرایط وفای به عهد و ادای آن، زیارت مرقد‌های آن امامان است. پس کسی که با رغبت و علاقه و از روی تصدیق و تأیید آنچه آنان در آن رغبت دارند، زیارت کند، آن امامان روز قیامت شفیع آن‌ها خواهند بود.

● **فواید زیارت مسجدالنبی و مسجدالحرام**
نمازخواندن در مسجدالنبی و مسجدالحرام برابر با هزار رکعت نماز است. امام رضا(ع) درباره زیارت مکه و مدینه و تکریم این دو شهر و مکان مقدس

عبور از گردنه سخت زندگی

در روایات ذکر شده است که امام رضا(ع) هنگام غذا خوردن، سینی بزرگی کنار سفره اش قرار می‌داد و از هر چه در سفره بود، بهترینش را در آن می‌گذاشت و برای فقرای می‌فرستاد و آیه «و اطعم فی یوم ذی مسغیة، از سوره بلد را تلاوت می‌کرد و می‌فرمود: «خداوند می‌داند همه مردم توان آزاد کردن برده را ندارند، بنابراین راه دیگری را برای بهشت رفتن مردم باز کرد.» همان‌طور که امام هشتم فرمودند، قرآن کریم برای همه لحظات زندگی ما چه آنچه می‌بینیم و می‌دانیم و چه آنچه به چشم سر دیده نمی‌شود و از آن آگاه نیستیم، تدبیر و راهکار ارانه داده است. امروز راهکارهایی را که در سوره بلد، آیات ۱۱ تا ۱۸ برای ماندن در راه درست و عبور کردن از گردنه‌های سخت خیر و شر آمده است، بیان می‌کنیم.

«ولی او از آن گردنه مهم نگذشت و تو نمیدانی آن گردنه چیست» آیات ۱۱ و ۱۲

«ولی او (انسان ناسپاس) از آن گردنه مهم نگذشت. تو نمی‌دانی آن گردنه چیست.» انسان با همه سرمایه‌هایی که خداوند در اختیار او گذارده است، می‌تواند راه خیر و شر را تشخیص بدهد و به راستی گذشتن از این گردنه با توجه به علاقه شدیدی که بیشتر مردم به مال و ثروت دارند، کاری آسان نیست.

چنین کنند بزرگان

«آزاد کردن برده‌ای» یا «غذا دادن در روز گرسنگی» آیات ۱۳ و ۱۴

این تعبیر تأکیدی است بر اطعام گرسنگان در روزگار قحطی و خشک سالی و مانند آن برای اهمیت این موضوع، و گرنه اطعام گرسنگان همیشه از بهترین اعمال بوده و هست.

«بتیمی از خویشانودان یا مستندی خاکشنین را» آیات ۱۵ و ۱۶

تأکید بر بیتمان خوشاوند نیز به دلیل ملاحظه اولویت هاست، و گرنه همه بیتمان را باید اطعام کرد. به این ترتیب، این گردنه صعب العبور که انسان‌های ناسپاس هرگز خود را برای گذشتن از آن آماده نکرده‌اند، مجموعه‌ای است از اعمال خیر که عمدتاً بر محور خدمت به خلق و کمک به ضعیفان و تاهان‌ها دور می‌زند و نیز مجموعه‌ای از عقاید صحیح و خالص است که در آیات بعد به آن اشاره شده است.

راهکارهایی برای نجات و رستگاری

«از کسانی باشد که ایمان آورده و یکدیگر را به صبر و رحمت توصیه می‌کنند.» آیه ۱۷

کسانی از این گردنه سخت عبور می‌کنند که هم دارای ایمان و هم اخلاق والاّیی مانند دعوت به صبر و عواطف انسانی باشند و هم اعمال صالحی مثل آزاد کردن بردگان و اطعام یتیمان و مسکینان انجام داده باشند.

«آن‌ها اصحاب الیمین‌اند» آیه ۱۸

و در پایان این اوصاف، مقام صاحبان آن را چنین بیان می‌کند: کسانی که نامه اعمالشان را به دست راستشان می‌دهند.